

Rudar

SMELO V DECENTRALIZACIJO

NEKAJ MISLI OB NAŠEM NADALJNJEM RAZVOJU DECENTRALIZACIJE OBRAČUNA IN DELITVE DOHODKA V OBRAČUNSKIH ENOTAH RUDNIKA VELENJE

Zadnja seja Izvršnega odbora naše sindikalne podružnice, ki je bila 8. decembra, je bila posvečena razpravi o ciljih in nalogah, nadaljnje decentralizacije obračuna in samoupravljanja v letu 1965. Ne bo odveč, če se ob tem prehodu ozremo na dosedaj prehojeno pot in pomen, ki so ga ekonomske enote imele. Prav pa je, da nakažemo tudi problematiko s katero se bo nadaljnja decentralizacija na nivoju obračunskih enot v okviru ekonomskih enot nujno srečevala.

Splošno o delavskem samoupravljanju

Od pričetka uvajanja delavskega samoupravljanja pred 14 leti pa do danes je bil storjen ogromen napredek v tempu razvoja proizvodnih sil. Pri razvoju in poglobljanju delavskega samoupravljanja gre za sprostitve ekonomike in delovanja ekonomskih zakonov brez administrativnega dirigiranja.

Razumljivo je, da smo v izgradnji teh proizvodnih sil socialističnih družbenih odnosov in delavskega samoupravljanja

vrednosti in gospodarski politiki podjetja. Delovni ljudje so tako postali gospodarji proizvodnih sredstev in ustvarjenih dobrin.

Sistem nagrajevanja po učinku dela je predstavljal nov kvaliteten skok v razvoju delavskega samoupravljanja in socialističnih družbenih odnosov. Proizvajalci so bili čedalje bolj zainteresirani za večjo produktivnost in povečanje proizvodnje, ker so bili stimulirani za učinek dela. Današnji delavec ni več mezdni delavec, ki bi bil odvisen od delodajalca. Danes mu nihče ne odmerja plače in z nikomur se ni treba več pogajati glede zaslužka. Da-

TOVARIŠI VOJAKI — ČLANI NAŠEGA KOLEKTIVA

Bliža se konec leta, leta velikih delovnih uspehov pri katerih ste tudi vi dali svoj delež. Težko nam je, da se tega ne morete veseliti z nami. Vi sedaj opravljate še bolj častno nalogo, ko stojite na branikih naše domovine. Bliža se vaš praznik, 22. december, dan Armije. Ob tej priliki vam pošiljamo iskrene čestitke ter najlepše želje za vaš največji praznik.

najbolj napredovali v podjetjih. Prehod na delavske svete in prenos sredstev za proizvodnjo na neposredno upravljanje delovnih kolektivov predstavlja najodločilnejši korak v smeri tega razvoja. Med delavci se je s prehodom na delavske svete že začela formirati zavest svobodnega proizvajalca in upravljalca. Ta zavest je dobila svojo materialno osnovo v tem, da so neposredni proizvajalci s prehodom na delavsko samoupravljanje postali tisti faktor, ki neposredno odloča o presežni

nes je v pogojih delavskega samoupravljanja položaj delavca povsem izpremenjen. Njemu edinemu gre pravica da oblikuje in določa o delitvi čistega dohodka o razvoju in uspehu podjetja. V zvezi s tem politično gospodarskim razvojem si je tudi naš rudnik postopoma z delavskim samoupravljanjem in decentralizacijo utiral začrtano pot. Iz leta v leto se je tako krepilo delavsko samoupravljanje in čedalje več pristojnosti se je prenašalo na neposredne proizvajalce.

SMELO V DECENTRALIZACIJO

Če se ozremo na prehojeno pot in se spomnimo prvih zasedanj centralnih organov samoupravljanja vidimo, da so ta danes ob pogojih decentralizacije samoupravljanja povsem drugačna kot nekdanj. Naši rudarji danes aktivno posegajo v razpravo in resnično na širši osnovi odločajo o ekonomskih in samoupravnih problemih rudnika kot nekdanj.

Ekonomske enote pogoj za delitev dohodka in nadaljnje decentralizacije:

Z uvedbo ekonomskih enot v letu 1960 to je decentralizacijo delavskega samoupravljanja smo dosegli, da se je upravljanje še bolj približalo neposrednemu proizvajalcu. Zato je centralni delavski svet rudnika s sprejetjem pravilnika o delitvi čistega dohodka v letu 1960/61 in letu 1962/63 bistveno izpolnil svoj dotedanji sistem obračuna in delitve dohodka. Z delavskim samoupravljanjem je izpremenil svoj notranji način delitve čistega dohodka in uvedel samostojni interni obračun ugotavljanja in delitve dohodka po ekonomskih enotah. S tem samostojnim internim obračunom po ekonomskih enotah se je v bistvu nasledovalo kako se z decentralizacijo upravljanja in vodenja prenašajo pravice in dolžnosti na čim večje število delavcev.

Poslovanje ekonomskih enot, proizvodnja, število zaposlenih, produktivnost in osebni dohodki:

Kakor smo že omenili so v sredini leta 1960 zaživele na našem rudniku ekonomske enote. Poslovanje teh enot je postajalo iz meseca v mesec in leta v leto samostojnejše. Pravice in dolžnosti posamezne enote dosežejo čim večji čisti dohodek. Za doseganje večjega čistega dohodka so obstojale samo dve osnovni možnosti: **povečanje proizvodnje in znižanje stroškov**. To pa so ekonomske enote tudi že pričele izvajati, kar nam najbolj nazorno kaže primerjalna tabela rezultatov poslovanja ekonomskih enot v letih 1961 do 1964 — (za 11 mesecev). Namreč, če povečamo proizvodnjo pri enaki udeležbi stroškov je jasno, da bo dosežen večji čisti dohodek. In če pri tem uspemo povečati proizvodnjo ne da bi povečali tudi število zaposlenih bo zaslužek vsakega posameznega precej večji — dvignili bomo storilnost.

meznih enot pa so postajale vsak dan večje in določnejše. Poslovanje in delo ekonomskih enot je bilo tudi vodilo, ko smo v letu 1960 sprejemali prvi pravilnik o delitvi čistega dohodka. Sprejeli pa smo v tem letu tudi prvi decentralizirani pravilnik o osebnih dohodkih.

Iz priložene tabele rezultatov poslovanja ekonomskih enot je razvidno, da v letu 1960 in 1961 le-te še niso samostojno obračunavale čistega dohodka. Ze naslednje 1962 leto se je v ekonomskih enotah pričel tudi samostojno obračunavati čisti dohodek ter ob upoštevanju internih določil rudnika (družbenega plana) in na osnovi določil doseženega čistega dohodka določili delež osebnih dohodkov. Vendar pa je bilo v tem obdobju potrebno vršiti še razna odstopanja in večkrat izravnavati dosežene osebne dohodke med posameznimi ekonomskimi enotami, predvsem zato, ker je dostikrat zaradi objektivnih pogojev rudarjenja in montan geoloških prilik bil dosežen znatno nižji čisti dohodek. Te korekture so bile potrebne tudi zato, ker še takrat nismo imeli do take podrobnosti kot danes izdelani družbeni plan in pravilnike.

Z letom 1963 se je ta delitev čistega dohodka bistveno izpremenila. Z novim pravilnikom o delitvi osebnega dohodka je bila dana ekonomskim enotam popolna samostojnost delitve doseženega čistega dohodka. Ze z januarjem leta 1965 je vsaka ekonomska enota izplačala tolikšno vrednost točke kot je to dopuščal njen doseženi čisti dohodek.

Pri tako postavljenem sistemu obračuna in decentraliziranega samoupravljanja se je takoj postavilo vprašanje, kako naj

posamezne enote dosežejo čim večji čisti dohodek. Za doseganje večjega čistega dohodka so obstojale samo dve osnovni možnosti: **povečanje proizvodnje in znižanje stroškov**. To pa so ekonomske enote tudi že pričele izvajati, kar nam najbolj nazorno kaže primerjalna tabela rezultatov poslovanja ekonomskih enot v letih 1961 do 1964 — (za 11 mesecev). Namreč, če povečamo proizvodnjo pri enaki udeležbi stroškov je jasno, da bo dosežen večji čisti dohodek. In če pri tem uspemo povečati proizvodnjo ne da bi povečali tudi število zaposlenih bo zaslužek vsakega posameznega precej večji — dvignili bomo storilnost.

Drug važen činitelj za doseganje čim večjega čistega dohodka v ekonomskih enotah pa so **proizvodni stroški**. Premalo se še namreč zavedamo, da nam vsak dinar, ki ga prihranimo pri stroških poslovanja, povečuje doseženi čisti dohodek v ekonomski enoti in obračunski enoti ter s tem tudi možnost višje doseženih osebnih dohodkov. V stroških so zajete ogromne vsote denarja, ki ga lahko ekonomske enote z smotrnim gospodarjenjem prihranijo. Tak prihranek nam neposredno povečuje doseženi čisti dohodek in s tem tudi osebne dohodke v ekonomskih enotah.

Zavedati se moramo, da se ekonomika samoupravljanja ne prične pri delitvi osebnih dohodkov, temveč, da je potrebno dobro gospodariti in upravljati že v proizvodnji in da je delitev čistega dohodka le rezultat dobrega ali slabega gospodarjenja ekonomske enote.

Kako so ekonomske enote v vsakdanji praksi uresničile ta načela nam najbolj kažejo naslednji primerjalni podatki:

Primerjalni rezultati poslovanja ekonomskih enot v letih 1961-1964

(Bruto produkt ali vrednost proizvodnje, stalež in povprečni osebni dohodki)

Zap. št.	Opis	Jama vzohd	Jama zapad	Klasirnica	El. strojni	Avtopark	Zunanji	Gradbeni	EFE	Splošna uprava	Skupaj
1.	Doseženo 1961										
	Bruto produkt — vrednost proizvodnje v 000/din	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Stalež	1.486	438	189	205	48	261	408	58	148	5.241
	Povprečni zaslužek	37.518	36.920	30.602	29.328	29.068	22.048	28.392	19.682	45.864	34.554
2.	Doseženo 1962										
	Bruto produkt — vrednost proizvodnje v 000/din	3.521.531	812.295	770.009	521.917	189.042	402.665	553.264	125.796	—	6.876.517
	Stalež	1.441	457	160	154	48	248	235	65	131	2.939
	Povprečni zaslužek	46.800	44.252	37.076	38.194	39.598	27.768	30.368	25.220	51.220	42.042
3.	Doseženo 1963										
	Bruto produkt — vrednost proizvodnje v 000/din	5.129.614	2.025.302	1.000.720	1.058.149	249.741	596.214	1.529.859	126.633	—	11.688.212
	Stalež	1.493	523	182	179	54	245	361	66	132	3.235
	Povprečni zaslužek	54.132	52.299	42.536	42.640	42.952	31.044	36.088	25.012	56.576	49.140
4.	Doseženo v 11. mes. 1964										
	Bruto produkt — vrednost proizvodnje v 000/din	5.853.570	2.293.974	1.048.259	1.150.024	277.569	719.141	1.643.827	197.023	—	13.163.387
	Stalež	1.623	575	184	183	58	255	499	66	134	3.577
	Povprečni zaslužek	67.366	65.988	53.950	52.884	54.548	42.432	41.730	38.012	70.200	59.774
	Indeksi: 1961—1962 = 100										
	Bruto produkt ali vrednost proizvodnje	170	280	136	220	147	180	310	146	—	191
	Število zaposlenih	112	125	97	89	120	98	123	103	90	110
	Povprečni osebni dohodek	144	149	140	178	138	152	148	147	153	143

SMELO V DECENTRALIZACIJO

Iz navedenega prikaza lahko ugotovimo, da so ekonomske enote od l. 1961 do danes dosegle že zelo vidne rezultate poslovanja in dela, kar se kaže na ustvarjenih sredstvih rudnika. Z analizo teh primerjalnih rezultatov dela in gospodarjenja lahko ugotovimo, da smo tako na gospodarskem kot samoupravnem področju dosegli nadaljnjo rast ne samo v pogledu proizvodnje, ki se je povečala vrednostno kar za 91 % ob le minimalnem povečanju števila zaposlenih, ki je znašalo 10 %, temveč tudi v pogledu povečanja storilnosti in ekonomičnosti dela. (Nekatere enote so celo ob nižjem številu zaposlenih dosegle kar dva do trikrat večjo proizvodnjo). Dosegli smo tudi zadovoljive osebne dohodke, ki so se povečali v času delovanja ekonomskih enot od 34.554 din (neto v letu 1961 kar na 59.774 din) neto v letu 1964 (za 11 mesecev).

Važno pri tej primerjalni analizi je poudariti, da moramo tudi v prihodnje zadržati takšen tempo razvoja, ko bomo prešli na obračun po obračunskih enotah. Rezultat gospodarjenja, samoupravljanja in poslovanja mora biti še vidnejši kot ta, ki smo ga v sedanjem obdobju dosegli.

Predlog za prehod na obračun in samoupravljanje na nivoju obračunskih enot v okviru ekonomskih enot:

Sedanja stopnja našega razvoja decentralizacije in prehod na ekonomske in obračunske enote kaže, da upravljanje in gospodarjenje postopno prehaja na ves kolektiv. Delavec prihaja v teh pogojih vse bolj do spoznanja, da je njegov gnotni položaj odvisen od njega samega, od njegovega osebnega dela in gospodarjenja na delovnem mestu, obračunski in ekonomski enoti ter uspehu kolektiva rudnika kot celote. Zato je prav, da predlog o prehodu na obračun po obračunskih enotah tudi nekoliko podrobneje obdelamo.

a.) Dosedanje stanje decentralizacije po obračunskih enotah v okviru ekonomskih enot:

S 1. januarjem 1963. leta je bil na Rudniku Velenje izpopolnjen sistem obračuna dohodka in delavskega samoupravljanja, tako, da smo v okviru sedanjih ekonomskih enot rudnika formirali še ožje organizacijske enote t. j. obračunske enote, ki naj bi neposrednim proizvajalcem še bolj približale samoupravljanje.

Tako formirane obračunske enote so v svoji prvi fazi izvolile tudi svoje organe upravljanja.

Ker pa je razvoj decentraliziranega samoupravljanja v mnogočem odvisen od tega kakšno vlogo imajo subjektivne sile (ljudje) v obračunskih enotah je prav, da ravnano na temu torišču nadaljujemo s pričetim delom na decentralizaciji samoupravljanja in obračuna.

Bistvo neposrednega upravljanja je namreč v tem, da v decentraliziranih organih ne odloča vsak posameznik (proizvalec) le formalno, ampak tudi vsebinsko, se pravi tudi o materialnih pristojnostih in gospodarskih problemih delovnega mesta, enote, kakor tudi rudnika kot celote.

Te cilje pa lahko dosežemo le, če na decentralizirane organe samoupravljanja prenesemo materialne pristojnosti. Prav tako pa tudi decentralizirani obračun dohodka in osebnih dohodkov. Do kakšne mere lahko posamezne elemente čistega dohodka decentraliziramo je odvisno od konkretnega položaja in sredstev posa-

meznih ekonomskih enot in rudnika kot celote. Glede na obrazloženo stanje so samoupravni organi in sindikalna organizacija prišli do zaključka, da je potrebno sedaj predvsem v proizvodnih ekonomskih enotah (t. j. jama vzhod, jama zapad in klasirnica) napraviti korak dalje. Znotraj ekonomske enote uvesti takšen sistem obračuna, ki naj v prihodnje pripomore, da bo v obračunskih enotah še hitreje rastla produktivnost dela in proizvodnja ob še racionalnejšem gospodarjenju (nižjih stroških proizvodnje), ki bodo v končni fazi dali tudi primerne rezultate (povečani dohodek ekonomske enote ter s tem sredstva za večje osebne dohodke in tudi sklade).

Ob proučevanju te problematike je bil sestavljen predlog, da obračunske enote uvedejo decentralizirani obračun stroškov in osebnih dohodkov.

b.) Predhodne priprave za uvedbo obračuna po obračunskih enotah:

Praden preidemo na obrazložitev predloga za spremljanje rezultatov proizvodnje in gospodarjenja po obračunskih enotah je potrebno za sistem decentraliziranega obračuna izvesti določene predpriprave, ki so pogoj da se lahko ta izvede.

Te predpriprave so:

1. Organizacijsko je potrebno v okviru vsakoletnega družbenega plana ekonomske enote razdeliti na ustrezno število obračunskih enot. Kako bi izgledala taka razdelitev navajamo na primeru:

a) Proizvodni obrati premoaga:

— ekonomska enota jama vzhod: proizvodne etaže, etaže priprav, mehanizacija, ostalo (vzdržba, sanacija itd.);

— ekonomska enota jama zapad: proizvodna etaža, proizvodna etaža OMKT, raziskave;

— ekonomska enota klasirnice: izvoz, klasirnica itd.

b) Zunanji proizvodni obrati:

— Avtopark ne bi izvršil obračuna po obračunskih enotah in ostane na sedanjem nivoju.

— Enako tudi obrat EFE.

— Ekonomska enota Elektrostrojni: mehanična in kovaška delavnica, elektro delavnica, vodovodna skupina in trafo postaja.

2. Vsaki proizvodni obračunski enoti je potrebno v naprej določiti količinski plan proizvodnje in pasov. Operativna točnost plana je potrebna zaradi tega, ker se nahajajo etaže v različnih naravnih prilikah, od katerih premnogokrat zavisi višina in možnost količinske proizvodnje, učinkov dela, izvedba organizacije dela itd. S tem v zvezi pa tudi nastajanje proizvodnih stroškov, ki so v končni meri regulator večjega ali manjšega doseganja čistega dohodka in s tem tudi osebnih dohodkov.

Nadalje mora biti točnost plana zajeta tudi zaradi časovnega uravnovešenja proizvodnje — ciklusa, ki izenačuje pogoje proizvodnje in transporta.

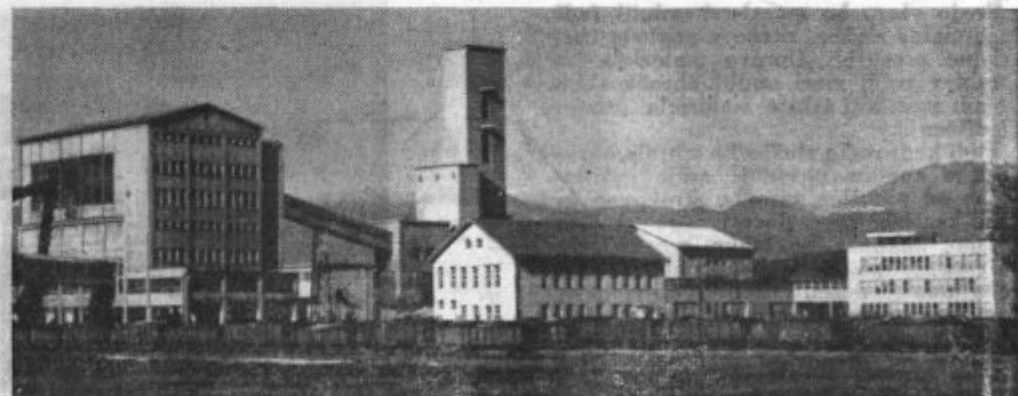
Z naprej fiksno določenimi pasovi se poveča tudi sigurnost pri obračunu osebnih dohodkov posameznika.

3. Merjenje količinskih pokazateljev (proizvedene tone) se mora izvršiti s tehtanjem, zaradi česar je potrebno uvesti tehtnice po etažah. Dokler rudnik ne bo imel te možnosti, da uvede tehtnice, bo potreba te količine izračunavati z merjenjem. S tem v zvezi se bo močno po eni strani povečala vloga jamomerstva, ki bo moralo obračunskim enotam te podatke posredovati. Poleg te vloge pa jamomerstvo pridobiva še v širšem pomenu ravno pri dajanju podatkov za operativno sestavo planov obračunskih enot. Delokrog jamomerstva se bo tako v mnogočem povečal in razširil.

4. Dosledno bo potrebno pred uvedbo obračunskih enot urediti tudi dosedanja študij akordov in izplačil. Dosedanji ceniki del morajo biti prilagojeni pogojem, ki smo jih navedli v uvodu teh predprav tudi za obračunske enote.

5. Posebno vlogo bodo imele posamezne službe in sicer na relaciji RLV — EE — OE — EE — RLV.

6. Vse obračunske enote (proizvodne etaže, mehanizacija, priprava itd.) se bodo morale dosledno pridrževati kontnega plana. Izvesti bodo morale dosledno kontiranje stroškov na stroškovna mesta, kjer ti nastajajo. S tem bi se preprečilo neupravičeno nihanje proizvodnih stroškov med letom, ki lahko v veliki meri vplivajo na višino čistega dohodka in s tem seveda sredstev za osebne dohodke, ki jih

— Ekonomska enota Gradbeni obrat: Kamnolom, Betonarna, Gradbena režija.

Gradbena režija se ne bi več delila na obračunski enoti visoke in nizke gradnje, temveč bi se obračun izvedel po objektih, saj vsak objekt predstavlja samostojno obračunsko enoto.

— Ekonomska enota Zunanji obrat: Lesni obrat, Mizarska delavnica, Kopalnica, Težaška skupina, Remontna skupina in Čistilke.

bo dosegla zaradi tega obračunska in ekonomska enota.

7. Za obračunske enote bo potrebno v polni meri priskrbeti kadre, ki bodo sposobni to delo, katerega imajo sedaj ekonomske enote, prenesti tudi na nivo obračunskih enot.

Rudor 3

SMELO V DECENTRALIZACIJO

8. Vloga posameznih strokovnih služb rudnika se bo s prehodom na obračun po obračunskih enotah izpremenila. Nujno bo namreč spremeniti način dela. Npr. tehnična služba bo morala predvsem od diriganja proizvodnje preiti bolj na organizacijo proizvodnje, to je, treba bo z operativnim kadrom izvajati več tehničnega dela (kot je priprava načrta, letnega plana, organizacije proizvodnje, stroškov proizvodnje itd.). Vse to bo zahtevalo, da bodo morali naši tehnični kadri poglobiti svoje strokovno in ekonomsko znanje. Tudi ostale službe rudnika bodo morale bistveno poseči v svojo organizacijo dela, da bo lahko obračun po obračunskih eno-

taž živeli. Tako bo na primer finančna služba morala povečati operativnost svojih podatkov. Čim bolj točno zajemanje stroškov po obračunskih enotah, imeti večji nadzor nad izplačili sredstev, obračunom osnovnih sredstev, premeščanju osnovnih sredstev itd. Vsaka sprememba mesta osnovnega sredstva se bo morala ogledati tudi v stroških enote. Finančna služba bo morala organizirati svojo dejavnost tako, da bo možno pri njej dobiti vsak čas podatek ali pa osnovo za poročilo in razpravo samoupravnih in ostalih organov vseh stopenj.

Svojo vlogo bo morala dopolniti tudi komercialna služba, ravno v pogledu materialne preskrbe. Uprava materiala bo morala v večji meri nuditi obračunskim enotam možnosti izbire materiala, cen in skladiščenja.

Tudi kadrovska služba bo morala obračunskim enotam posvetiti večjo pozornost, saj bo od pravilne zasedbe strokovne in kvalifikacijske ter dovoljenega staleža odvisno, kako se bo lahko organizirala proizvodnja po obračunskih enotah. Ko prehajamo na decentralizirani obračun se pravi, ko v gospodarjenju sodeluje vse širši krog proizvajalcev bo nujno, da se bo morala povečati tudi informativnost o rezultatih gospodarjenja in poslovanja na sploh.

9. Glede notranje razdelitve ustvarjenega dohodka in čistega dohodka, v okviru ekonomske enote je potrebno ugotoviti, da dohodek na nivoju obračunske enote

ne more biti zaključno merilo od katerega so odvisna sredstva za osebne dohodke s katerimi naj razpolaga obračunska enota. Temveč, da je možno doseženi dohodek ekonomske enote (del, ki je namenjen za osebne dohodke — vrednost točke) popraviti za dosežene prihranke ali prekoračitve stroškov (lahko tudi izgubo) v obračunski enoti in tako izvršiti obračun osebnih dohodkov iz sredstev ekonomske enote na bazi lastnih pokazateljev (vrednosti točke) na nivoju obračunske enote.

Tako izvršene predpriprave so pogoj, da lahko obračunske enote preidejo na decentralizirani obračun.

iščemo z decentraliziranim obračunom takšna merila za delitev, po katerih naj bo višina sredstev za osebne dohodke čim bolj v sorazmerju z vloženim delom (gibljivih skupnih stroškov) in uspehom tega gospodarjenja, ne pa dohodka.

Se pravi, da bodo obračunske enote v svojem obračunu zasledovale predvsem:

- regionalno porabo delovnega časa;
- količinsko in kvalitetno izvršitev dela;
- in racionalno porabo sredstev v proizvodnji (stroške proizvodnje).

Načelo naj velja, da naj ne bo gibljivega stroška, za katerega ni odgovorna, poleg ekonomske enote, tudi obračunska enota.

Pod racionalno porabo sredstev (stroškov) bi obračunska enota zasledovala gibanje sledečih stroškov:

- a) vseh materialnih stroškov;
  - b) stroškov za porabljeno el. energijo;
  - c) stroškov za izvršene usluge;
  - d) stroškov elektrostrojnega obrata;
  - e) stroškov avtoparka;
  - f) stroškov zunanjega obrata;
  - g) stroškov kopalnice;
  - h) stroškov popravila jeklenega oporja;
  - i) stroškov obratne režije.
- Gibljivi stroški skupaj. 1
- j) osebnih dohodkov (v kalkuliranih, to je obračun točk).

Stroški proizvodnje obračunskih enot.

Tako zasnovani obračun v obračunskih enotah na podlagi stroškov bi dal korekcijski faktor s katerim se korigirajo (popravljajo) doseženi osebni dohodki ekonomske enote za tisti del, ki pripada obračunski enoti. Korektura osebnih dohodkov bi se izvršila za vse dosežene prihranke teh stroškov (lahko tudi izgube) — povečanja, kar bo dejansko pozitivno vplivalo na miselnost proizvajalcev v obračunski enoti. Višina sredstev za osebne dohodke s katerimi razpolagajo v okviru ekonomske enote bo neposredno odvisna od dela in uspeha obračunske enote.

Pri tem je možno korekcijski faktor uporabljati alternativno:

1. alternativa: na celotno vrednost točke, se pravi, da bo gibljiv celokupni osebni dohodek.

Predlog za obračun po obračunskih enotah:

Iz navedenih predpriprav, ki bodo morale pred uvedbo obračuna slediti, je razvidno, da obračun dohodka na nivo obračunskih enot ne prenašamo, ker se le-ta oblikuje v odvisnosti od tržnih razmer (zunanjih prodajnih cen) in internih prodajnih cen. Visoki fiksni stroški raziskav, rudarske šole, amortizacije, investicijskega vzdrževanja itd., ki predstavljajo glav-

ne stroške interne prodajne cene v ekonomski enoti).

Ne bi bilo pravilno, če bi te neurejene razmere trga v sedanji fazi razvoja obračunskih enot vnašali v notranji obračun obračunske enote. Nasprotno, s predlogom

2. alternativa: na osebni dohodek iznad vrednosti točke 1 dinar, to je le presežek, se pravi, da bo gibljiv le tisti del osebnih dohodkov, ki so rezultat ekonomskega učinka dela.

SMELO V DECENTRALIZACIJO

Tak način izvajanja decentralizirane obračuna na nivoju obračunskih enot zahteva, da se za gibljive stroške in osebne dohodke sestavlja mesečni plan in obračun.

Tako postavljeni decentralizirani obračun ne izkoriščajoč tržnih razmer, ampak prav znižanje proizvodnih stroškov to je, varčevanje s sredstvi, lahko pozitivno vpliva na boljše gospodarjenje na rudniku.

Čim večja in kvalitetnejša bo proizvodnja ob čim nižjih proizvodnih stroških, kar je glavno načelo dobrega gospodarjenja, tem večja bo osnova za oblikovanje osebnih dohodkov posameznika in interesne skupine — obračunske enote pri decentraliziranem obračunu znotraj obračunskih enot.

Takšna orientacija v notranji delitvi dohodka usmeri kolektiv v obračunski enoti v čim večji meri na notranjo ekonomiko ob istočasnem spremljanju situacije v obračunski in ekonomski enoti, rudniku in tržišču.

Kako se bo izračunaval in uporabljal korekcijski faktor pri izračunu osebnih dohodkov v obračunski enoti ob pogojih decentraliziranega obračuna.

Korekcijski faktor po predhodno obrazloženih osnovah predstavlja procentualno izvršitev vseh stroškov v tekočem mesecu in odnosu na postavljeni plan in se bo izračunaval po naslednji formuli:

izvršeni stroški tekočega meseca obračunske enote
planirane stroške tekočega meseca obračunske enote
= odstotek

izvršitve stroškov obračunske enote, ki služijo za izračun korigirane vrednosti točke.

Tako izračunani odstotek se uporablja kot korekcijski faktor na doseženo vrednost osebnih dohodkov ekonomske enote (vrednost točke) po principu reducirane vrednosti, se pravi, da seštevek vseh plusov in minusov ne more biti večji kot je dosežena vrednost točke ekonomske enote.

Izračunana reducirana vrednost točke se nato uporabi na izračun vrednosti točke osebnega dohodka za obračunsko enoto.

Šolski primer izračuna:

Šolski primer izračuna: (1. alternativa)

Naziv obračunske enote	Vrednost točke ekonomske enote din/točka	Doseženi odstotek stroškov obrač. enote	Reducirana vrednost točke 2:3 = 4	Vrednost toč. obrač. enote din/točka
Etg.	—	120 %	92 %	0,95
Etg.	—	105 %	104 %	1,08
Etg.	—	95 %	116 %	1,20
Mehanizacija	—	100 %	110 %	1,14
Ekonomska enota skupaj:	1,10		104%	1,10 din/toč.

Iz navedenega šolskega primera obračuna je razvidno, da bo v nekem obračunskem mesecu, ko bo ekonomska enota dosegla vrednost točke 1,10 din, obračun po obračunskih enotah zgleдал takole:

Obračunska enota etaže, ki je presegla za +20% večje stroške, bo prejela le 0,95 din za točko, namesto 1,10, kot jo je dosegla ekonomska enota (zaradi povečanih stroškov).

V drugem primeru, ko je obračunska enota presegla te stroške za +5% bo zaradi boljšega gospodarjenja kot obračunska enota v prvem primeru prejela že 1,08 din vrednosti točke.

V tretjem primeru, ko je obračunska enota dosegla celo -5% znižanja stroškov, pa bi se vrednost točke povečala na 1,20 din, se pravi bo kolektiv te obračunske enote nagrajen za doseženo znižanje stroškov.

Iz navedenih primerov je razvidno, kako bi deloval korekcijski faktor pri različnem doseganju stroškov v obračunskih enotah.

Na osnovi vsega obrazloženega lahko zaključimo:

Samoupravni organi in politične organizacije rudnika stoje tako pred odgovornim nalogo v smeri krepitev nadalje decentralizacije samoupravljanja z nadaljnjim prenosom materialnih pristojnosti na širši krog proizvajalcev, to je uvedbo obračuna po obračunskih enotah.

S prenosom teh pristojnosti se pred kolektiv obračunskih enot in, posameznih strokovnih služb (tehnične, finančne — obračuna, komercialne, kadrovske itd.) postavlja nove pravice in dolžnosti. Predlagani ukrepi pomenijo nadaljnjo poglobljanje delavskega samoupravljanja znotraj ekonomskih enot, saj se s prenašanjem pravic in dolžnosti na širši krog proizvajalcev, prenaša tudi odgovornost

Karel Vrečko:

Delitev dohodka po EE

Letos v juliju so potekla že 4 polna leta odkar smo pričeli z uvedbo nagrajevanja po ekonomskih enotah. To je razdobje, polno različnih sprememb in dopolnjevanja in eden glavnih elementov decentralizacije v našem gospodarskem sistemu.

Decentralizacija in z njo v zvezi uvajanje sistema delitve po ekonomskih enotah je imela za cilj stimuliranje in povečanje zainteresiranosti vseh članov kolektiva za uspešnejše poslovanje v prvi vrsti pa za boljše izkoriščanje proizvodnih kapacitet, realizacije povečanja produktivnosti dela in znižanju stroškov polne lastne cene.

Pristop k decentralizaciji in upravljanju odnosno gospodarjenju po ekonomskih enotah je nujno zahteval gotove faze, kajti vse to veliko revolucionarno delo logično ni moglo biti opravljeno čez noč. Spominjamo se obširnih razprav kako naj neposredni proizvajalci sodelujejo v splošnem gospodarjenju v podjetju in kako se naj jim pojem gospodarjenja približa prav s formiranjem ekonomskih enot.

Pri tem je bilo potrebno organizirati organe upravljanja v teh enotah, s čimer pa še zdaleka ne bi bila opravljena, decentralizacija. Tem organom je bilo potrebno nuditi pomoč v samoupravljanju s tem, da se je celotno materialno-finančno poslovanje podjetja decentraliziralo z obračuni po teh enotah, kajti le s tem jim je dan vpogled v poslovanje posamezne enote.

V začetkih uvajanja nagrajevanja po decentraliziranih metodah so se vršile široke dileme po vsej Jugoslaviji. Iz teh debat in študij se je izkristaliziral način, da se vrši nagrajevanje po 2 vidikih:

- nagrajevanje po enoti proizvoda
- nagrajevanje na doseženem dohod-

ku za gospodarjenje. Proizvajalec — upravljalec bo moral tako postati sposoben reševati tako materialne kot samoupravne odnose, dolžnosti in pravice v ožjem in širšem smislu, svoje enote in rudnika.

V proizvajalcih mora rasti iz dneva v dan zavest, da je tako ustvarjeni dohodek rezultat njihovega dela in da tako upravičeno razpolagajo s tistim delom dohodka, ki jim stalno preostane za osebne dohodke, po zadovoljitvi dela za splošno družbene potrebe in skupne potrebe rudnika.

Ce hočemo to doseči mora razprava o nadaljnji decentralizaciji znotraj ekonomskih enot rudnika podati v svoji prvi fazi prenosa pravic in dolžnosti ter decentraliziranega obračuna rezultate, ki bodo služili za prihodnje dopolnitve na tem področju.

Uvedba obračuna v letu 1965 mora dati vse potrebne elemente, da bomo v naslednjih letih postopoma tudi v obračunskih enotah proizvodnje premoga prešli na polno strukturo obračuna dohodka, kot je to slučaj pri ekonomskih enotah oziroma že pri obračunskih enotah zunanjih dejavnosti. S tem bo nadaljnja decentralizacija samoupravljanja na rudniku prišla še v popolnejši meri do svojega izraza.

Zato je prav, da v razpravi, ko uvajamo decentralizirani obračun po obračunskih enotah sodelujemo vsi, ker bomo le na ta način našli najboljše skupne rešitve.

ku posamezne ekonomske enote.

Značilno je, da so podjetja izbirala različne poti nagrajevanja dela. Tudi pri našem rudniku takratni način še ni bil takšen kot ga imamo sedaj. V tej razvojni stopnji smo se oprijeli takoimenovanega »ključnega« sistema. Če si priključimo v spomin ta predhodni sistem je ta izgledal odnošno so bile glavne značilnosti naslednje:

1. Sredstva za osebne dohodke smo pričeli izračunavati s tremi instrumenti, ekonomsko izhodišče za izračune pa so bila dosežena razmerja v predhodnem letu 1959. Instrumenti, ki smo jih za izračune osebnih dohodkov uporabljali pa so bili sledeči:

a) vloženo delo merjeno s številom opravljenih dni in produciranih ton premoga;

b) gibanje stroškov polne lastne cene;

c) od razmerja osebnih dohodkov in dohodkov podjetja.

Instrumenti so bili določeni za vsako ekonomsko enoto posebej. Maso osebnih dohodkov pa se je izračunavalo kot sledi:

a) najprej smo ugotovili prodane količine premoga in tako dobavljene količine pomnožili s ceno (osebni dohodkov) za 1 tona;

b) tako dobljeno maso za osebne dohodke smo potem znižali ali zvišali za odstopanje stroškov polne lastne cene bazičnega obdobja;

c) že tako korigiramo maso sredstev za osebne dohodke pa se je izplačalo do višine (Nadaljevanje na 6. strani)

Rudar 5

Št. 14 — 19. dec. 1964

DELITEV DOHODKA PO EE

ne, ki predstavlja 51 % doseženega dohodka podjetja, kar je prav tako predstavljal delitev čistega dohodka bazičnega obdobja.

Instrument pod c) je izračunan za celo podjetje nakar je na osnovi doseženih rezultatov bazičnega leta bil razdeljen na formirane ekonomske enote po procentnem ključu. Ta ključ se je sestavljal na osnovi izplačanih osebnih dohodkov posameznih še takratnih obratov v letu 1959. Zato ta sistem imenujemo takozvani »ključni sistem«.

Po naši oceni je ta sistem morda odgovarjal za početno prehodno obdobje decentralizacije gospodarjenja, vendar je bil po svojem značaju še vedno preveč »centralističen« in kaj podoben prejšnjim »premijskim«, ki so pa veljali za rudarstvu že dolgo vrsto let. Osebnih dohodki so se še vedno ugotavljali za celotno podjetje in bili na podlagi ključa deljeni na že formirane ekonomske enote.

Zanimivo je pri tem pripomniti, da so se podjetja zlasti v okviru rudarstva z izjemo rudnika Velenje počasi odločevala za sistem ekonomskih enot. Spominjamo se, da pa še mnoga podjetja ostalih panog niso formirala enot ali pa v svoji razvojnosti šla naprej kot v približno istem sistemu, ki je predhodno opisano.

Rudnik lignita Velenje pa je v tej razvojnosti krenil krepko naprej. V tem takozvanem »ključnem sistemu« se člani ekonomskih enot odnosno neposredni

proizvajalci še vedno niso srečevali z pojmi bruto produkta, stroškov poslovanja in dosežene akumulacije in fondov svoje ekonomske enote.

To so elementi, ki so zanimivi za proizvajalce posamezne ekonomske enote in je šele s tem bila podana možnost razpravljanja širokega kroga neposrednega proizvajalca odnosno njih zastopnikov v obratnih delavskih svetih. Formirane so bile interne prodajne cene produktom in storitvam vseh enot, logično v okviru eksterne prodajne cene premoga in storitev ter uslug celotnega podjetja. S tem sistemom smo startali že v letu 1961 in pristopili k dejanski popolni decentralizaciji. Vsekakor so nam izkušnje iz predhodnega ključnega sistema že precej pomagale. V tej eri organi samoupravljanja na svojih sestankih ne razvijajo več samo vprašanja nagrajevanja, temveč vse elemente popolne strukture cene in vse ekonomske in organizacijske činitelje od katerih je odvisen rezultat ekonomske enote.

Uvedba ekonomskih enot in popolno ugotavljanje dohodka na podlagi interne prodajne cene odnosno bruto produkta je sprožila val zainteresiranosti vseh članov ekonomskih enot bodisi v samih enotah proizvodnje premoga in zlasti vseh ostalih postranskih dejavnostih, ki jih ima rudnik v svojem sklopu. V borbi za dosego čimboljšega rezultata enote beležimo boljše izkoriščanje proizvodnih kapacitet, realizacije, povečanje produktiv-

nosti dela in znižanje polne lastne cene v kolikor seveda eliminiramo znani dvig cen reprodukcijskega materiala in uslug, ki je v zadnjih letih v stalnem porastu.

Seveda pri tem nesmemo pozabiti, da še nismo storili vsega kar bi bilo možno. Vsekakor pa lahko ugotavljamo, da smo kljub znanemu težkemu stanju zaradi plafoniranih cen premoga na drugi strani pa stalnem naraščanju cen repro-materiala in uslug vendar le nenehno dvigali nivo doseženih osebnih dohodkov, kar nedvomno lahko pripisemo širši mobilizaciji neposrednih proizvajalcev preko ekonomskih enot, ki so v preteklem razdobju 4 let dali res vidne pozitivne rezultate. V nizu ekonomskih pokazateljev nam že doseganje realizacije v eksternem zaje-manju v okviru celotnega podjetja kaže, da je porast bruto produkta podjetja 6 milijard v letu 1960 na skoro 17 milijard v letu 1964 (kljub plafoniranim cenam) vendar po porastu ostale dejavnosti rudnika potrjuje pravilnost poti decentralizacije gospodarjenja preko ekonomskih enot.

Razultati dosedanjega dela nas vodijo na še obsežnejšo decentralizacijo z formiranjem obračunskih enot.

V okviru dosedanjih ekonomskih enotbomo pritegnili še širši krog neposrednih proizvajalcev v samoupravljanje. Prepričani smo, da še večji pozitivni rezultati ne bodo izostali.

VPLIV ZASTOJEV NA PROIZVODNJO

Tem bolj popolen je proces proizvodnje, večjo škodo povzroči vsak zastoj, ki nastane na transportnih napravah. Brez tekočih trakov si danes ne moremo zamisliti moderne proizvodnje oziroma sodobnih učinkov v industriji.

Tudi v rudarstvu je mogoče pričakovati večje uspehe le v boljši in vsestranski mehanizaciji. Nadalje v koncentraciji delovnih kar pomenjuje transport in pa zmanjša potrebo po vzdrževanju jamskih prostorov. Večje učinke je mogoče dose-gati tudi v specializaciji posameznika na delovnem mestu. Zato strmino za tem, da na čelih dosežemo dnevni ciklus, na pripravi izmenski ciklus. Eden od osnovnih pogojev za doseganje pa je brezhiben odvoz. Ne smemo mimo dejstev, da so zastoji na etažnem odvozu iz leta v leto zmanjšujejo, kar je nedvomno posledica večjega prizadevanja, izkušenj in moder-nih strojev. Ni pa še zadovoljivo.

Res je, da redki kratki zastoji bistveno ne vplivajo na potek dela. Namreč pri dobri organizaciji se lahko ta čas izvršijo nekatera dela, za katera ni potreben stalen odvoz npr. popravilo podgrade). Negativne posledice pa brez dvoma nastanejo pri dolgih zastojih ali pri pogostih kratkih zastojih. V naši jami se vsa rudarska dela izvajajo tako, da se istočasno pridobiva premog. Tako, da če ni mogoče stalen odvoz ni pravega uspeha pri delu. Pri tem pa še nastane nevarnost, da se transportna naprava preobremeni, ker se nakopiči preveč premoga. Običajno se v slučaju daljših zastojev močiva premešča na dela, kjer je možno nekaj časa delati brez odvoza. Vsako premeščanje na nova delovna mesta zahteva seveda novo pripravo dela, seznanjenja z novim delovnim okoljem in varnostne mere. Vse to pa gre na račun efektivnega delovnega časa. Vsak daljši nepredviden zastoj ne vpliva škodljivo samo trenutno na proizvod-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Nekateri pokazatelji EE jame vzhod v letu 1965

Problematika proizvodnje, gibanje učinkov nihanje stalaža zaposlenih in ostalo se je v okviru EE preko vsega leta redno zasledovalo in obravnavalo. Leto 1964 se bliža kraju in možno je tebalarično in grafično prikazati gibanje nekaterih važnih pokazateljev EE — vzhod.

Mesec	Dnevna proiz. jame povpreč. vzhod	P. stalaž. jamski	P. stalaž. odkupnim	Povprečni odkupnim učinek
Januar	7.739	1.597	579	12,31
Februar	7.755	1.544	555	13,10
Marec	7.129	1.471	521	12,60
April	6.432	1.481	509	11,62
Maj	6.569	1.541	562	10,81
Juni	7.457	1.524	594	11,85
Julij	7.605	1.596	600	11,97
Avgust	7.852	1.581	607	12,25
September	8.022	1.585	622	12,21
Oktober	8.252	1.595	646	12,04
November	8.748	1.594	642	12,79
December				

Pogled na gornjo tabelo in njena groba analiza nam pove: Dnevna povprečna proizvodnja jame vzhod je v drugi polovici marca možno padla in dosegla najnižjo vrednost 6.432 ton v aprilu. V juniju se je občutno dvignila in bila v porastu skozi do decembra. Glavni vzrok padca proizvodnje v mesecih marec — april —

maj je močan padec stalaža. To je v marcu dosegel najnižjo mejo 1.471 delavcev oziroma 502 odkupnih dni v aprilu. Glavni vzrok tega padca je bil številen odhod delavcev v JLA. Spodnja tabela nam pokaže gibanje delavcev v mesecu marcu.

PRIJAVLJENI IN OBJAVLJENI V MARCU		
Prijavljeni: novi		42
iz drugih obratov		4
Skupaj		46
Odjavljeni: v JLA		80
samovoljno		12
v času preizkusa		8
sporazumno		5
na druge obrate		10
v pokoj		2
odpuščeni		2
Skupaj		117
Razlika		71

Jamske klimatske razmere so bile preko vsega leta zadovoljive. Velika skrb se je posvečala disciplini pri delu izboljšanju organizacije dela.

Podobno kot dnevna proizvodnja, jamski in odkopni stalaž, se je gibal tudi odkupni učinek. Posledice velikega zmanjšanja jamskega in odkopnega stalaža so bile občutne. Odkopni napredek in odkopni pogoji so se močno poslabšali, učinek je padel, zaradi tega in povečanja vzdrževalnih del v marcu in aprilu ter dosegel najnižjo vrednost 10,81 v mesecu maju.

V naslednjih mesecih se je jamski stalaž takorekoč ustali, stalaž na odkupnih pa nekoliko povečal. Temu primerno se je dvigal tudi odkopni učinek.

T. K.

Poslovanje EE jame zahod

V skoraj že preteklem letu 1964 bo v jami zahod nakopano predvidoma 510.000 ton, kar pomeni, da bo letni plan dosežen s 102%. Poslovanje in delo v ekonomski enoti je organizirano v štirih obračunskih enotah. Obračunske enote so naslednje:

	plan 1964	doseženo	%
1. Osnovna proizvodnja			
Proizvodnje in odkopov	433.100 t	441.000 t	102
Proizvodnje in vzdržbe	15.100 t	15.100 t	100
Odkupni učinek	11,28 t/dnino	11,40 t/dnino	101
2. Priprave in raziskave	51.800 t	54.900 t	106
Učinek na pripravah	3,76 t/dnino	4,30 t/dnino	114

Doseženi rezultati v proizvodnih obračunskih enotah so zadovoljivi. Pri tem je potrebno omeniti tudi uspešno delo obračunskih enot zračenja sanacij in transporta ter jamske mehanizacije, ki so s svo-

osnovna proizvodnja; priprave in raziskave, zračenje, sanacije in transport ter jamska mehanizacija.

Obračunske enote so v letu 1964 dosegle naslednje rezultate:

jim delom omogočale normalno obratovanje celo jame zahod.

V ekonomski enoti jame zahod so se storitve, stalež zaposlenih in izostanki iz dela gibali v letu 1964 naslednjem:

	letu 1964	plan 1964	doseženo
Jamski učinek	3,47 t/dnino	3,45 t/dnino	4,50
Stalež	495	547	557
Izostanki zaradi nezgod	1,88 %	—	1,8 %
Bolniški izostanki skupaj	7,65 %	—	8,7 %
Neopravičeni izostanki	0,17 %	—	0,25 %
Na delo skupaj	13,31 %	—	15,60 %

Gibanje bolniškega staleža je v letošnjem letu za približno 1% višje, kot v preteklem letu. Povečali so se tudi neopravičeni izostanki. Plačani dopusti se bodo v letu 1964 v celoti izkoristili.

Veliko vlogo pri uspešnem izpolnjevanju plana v letošnjem letu je imel obratni delavski svet kot najvišji organ samoupravljanja v ekonomski enoti. Redno se je sestajal dvakrat v mesecu in obravnaval podrobno mesečne operativne plane ter odločal o delitvi dohodka na podlagi dosežene proizvodnje in gibanje stroškov v posameznih mesecih. Ne moremo pa trditi, da se ne bi mogli pri doseženi proizvodnji doseči še boljši rezultati in s tem tudi višji osebni dohodki. Potrebno je, da pristopimo k nadaljnji decentralizaciji samoupravljanja v ekonomski enoti s tem da povečamo vlogo posameznim obračunskim enotam in njenim odborom. Odbori obračunskih enot so imeli do sedaj razmeroma majhno vlogo pri poslovanju obračunskih enot in so razpravljali predvsem o postavljenih nalogah iz mesečnega operativnega plana, gibanju izostankov in slično. Odbori pa niso imeli možnosti delitve ustvarjenega dohodka, ker se je leta razdeljeval v okviru ekonomske enote.

Obratni delavski svet je pri sestavi smernic proizvodnega plana za l. 1965 odločil, da se bo poslovanje v ekonomski enoti jame zahod vršilo v petih obračunskih enotah z naslednjo proizvodnjo:

1. Osnovna proizvodnja	250.000
2. Študij odkupne metode OMKT	ton
3. Priprave in raziskave	60.000
4. Zračenje, sanacije in transport	—
5. Jamska mehanizacija	—
Skupaj	500.000

V obračunskih enotah se bodo lahko še boljše spremljali doseženi rezultati v proizvodnji, stroški in ostali problemi, ki

ovirajo hitrejši razvoj jame. Boljše gospodarjenje s sredstvi in materialom pri dobri organizaciji dela pomeni večji poslovni uspeh obračunskih enot, istočasno pa tudi višji dohodek za člane enote.

ing. Juranič Jurij

VPLIV ZASTOJEV NA PROIZVODNJO

Nadaljevanje s 6. strani

njo, ampak pušča posledice na delovišču in seveda pozneje negativno na proizvodnjo. Mnogokrat pride zaradi tega tudi do neenakomerne proizvodnje.

Res je, da so tudi v drugih modernih rudnikih zastoji na transportnih napravah, toda ravno sedaj, ko je kapaciteta proizvodnje omejena zaradi ozkega grla v izvozu siliho prilike, da več razmišljamo o tem, kako odpraviti zastoje. To nalogo pa bomo morali reševati vsi, ki imamo opravka z proizvodnjo. Najprej seveda na deloviščih samih, kjer bi se s pravilnim vzdrževanjem lahko izognili marsikateremu defektu.

Jamska mehanizacija bo morala že pri vgrajevanju mehanizacije paziti ne to kam je primerna katera mehanizacija, kako je pregledana in kako vzrajana. Mnogokrat imamo zastoje zaradi komaj opazne površnosti pri montaži. Največ v tem cilju pa lahko napravi dobra dežurna služba. Tu je žal pogostokrat prevelika razlika med posamezniki kako opravljajo to dolžnost.

Vse več zastojev je zadnji čas tudi zaradi premajhnih kapacitet skipov ali polnih bunkerjev. Ti nastajajo zaradi povečane proizvodnje posebno na konicah. Do neke mere bo to možno ublažiti z enakomerno proizvodnjo. Vzoredno s tem pa bo treba misliti na drugačno rešitev tega problema v širšem smislu.

Š. K.

PROBLEMATIKA ORODJA

Ce zasledujemo problematiko orodja iz časa ročnih odkopov do danes, ugotovimo, da se je v času ročnih odkopov posvečalo mnogo več pozornosti orodju in so ga bolj čuvali, kot pa je to slučaj danes, ko ugotavljamo, da je v jami mnogo ljudi, ki imajo skrajno malomaren odnos do orodja. To je povzročilo, da je bilo v letošnjem letu do inventure, ki se je izvršila v začetku meseca novembra izgubljenih 2219 kom. raznega orodja. Mnogo orodja se izgubi, ker ljudje puščajo orodje v starem podkopu in se pri streljanju v novem podkopu zasuje. Velik vzrok so tudi nedeljska montažna dela, ker si ljudje ob montažah na čelih izposojujejo orodje, potem pa ga ne vrnejo nazaj. Omeniti je treba, da posamezniki skrivajo orodje bodisi zaradi tega, ker ga primanjkuje ali pa si izberejo boljše ga in ga potem skrivajo in večkrat pozabijo na njega. Pokvarjeno ali zlomljeno orodje ne vračajo pravočasno v skladišče, temveč ga puščajo po deloviščih in kanalih, kjer se potem zasuje in izgubi: Mnogo orodja se poizgubi tudi pri razformiranju ali selitvi čel na drugo etažo, ker se ne vrne vse orodje v skladišče. Ko pričnejo skladiščniki terjati orodje, dajejo posamezniki podobne izjave kot npr.: »Zakaj bi ga pa vračali, saj ga lahko plačamo«.

Takšne in podobne izjave dajo slutiti, da imajo posamezniki skrajno malomaren odnos do orodja in zaradi takšnih ljudi se stanje iz leta v leto slabša. Orodje na deloviščih se ne zloži in ne prešteje, temveč ga vsak pusti kjer ga je volja. Prizadeti izjavljajo, da zaradi tempa dela ni več časa za kontrolo orodja, ker delajo do konca izmene in če bi šli orodje, bi zamudili izvoz. Pred leti so se transporterji ustavili prej in tako je ostalo še nekaj časa za kontrolo. To so glavni vzroki za takšno stanje. Naprošamo sodelavce, da vsemu temu posvetijo več pozornosti. Vsak rudar se mora zavedati, da bo yso izgubljeno orodje plačal sam in da se mu bo to občutno poznalo pri njegovih osebnih dohodkih.

Tabela izgubljenega orodja in stroškov:

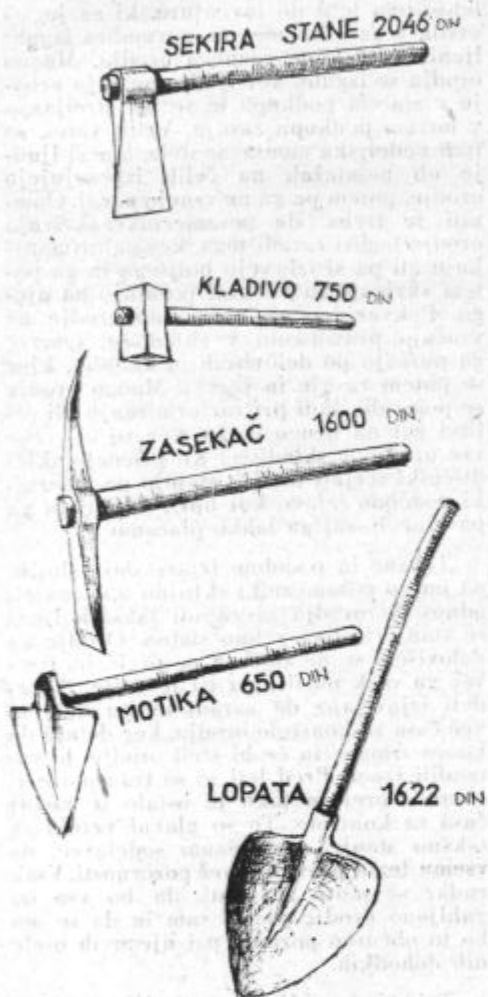
kom.	din	din
Zasekači	952 × 1.447	— 1.377.544
Motike	535 × 854	— 277.722
Lopate	361 × 1.472	— 531.392
Sekire	145 × 1.896	— 274.128
Zage	62 × 506	— 31.572
Kladiva	227 × 1.424	— 323.248
Ključki za loke	11 × 5.326	— 58.586
Matič. ključki		
30 × 36	62 × 1.275	— 78.926
Svedri za les	9 × 1.176	— 10.589
Prebijači	7 × 271	— 1.897
Sekači	8 × 407	— 3.256
Klešče	11 × 472	— 5.192
Svedri za premog	10 × 5.085	— 50.850
Zidarske žlice	7 × 850	— 5.950
Obešanke	5 × 1.669	— 8.345
Kovinske žage (loki)	1 × 950	— 950
Skupaj:		3.056.942

Miklav Ivan

Rudar 7

Upravljalci smo - od nas je odvisno

ALI SI RES UPRAVLJALEC? KAJ POMENI BESEDA »UPRAVLJALEC«? CE SI UPRAVLJALEC — KAKŠNE NALOGE POSTAVLJA PRED TEBE TA FUNKCIJA? ALI LAHKO TI ZARES SODELUJES PRI UPRAVLJANJU? KAKO? KAKŠNO KORIST IMAS OD TEGA?

Ravnaj tako,
izplačalo se bo!

»SLOVENIJA VINO«

Split

nudi svoja odlična dalmatinska namizna, sortna in desertna vina in žganja po zmer- nih cenah v svoji prodajalnici »SPLIT«

PRIDITE IN SE PREPRICAJTE!

8 Rudae

Zakaj okvare na avtomatih

Ker so bile zadnji čas na čelnih avtomatih zelo pogoste okvare in zaskrbljujoče iščemo vzroke le teh, ne le v elektro obratu samem, temveč na vseh sestankih, sem mnenja, da mora biti tudi širša javnost o tem obveščena. Sploh pa tišči, ki imajo opravka z elektro napravami. Sem v delavnici v jami vzhod in imam vsak dan delo na avtomatih. Vsi poznamo čelne avtomate (Fekoff) s katerimi imamo največ opravka in na katerih se pojavlja tudi največ okvar. Vzroki za to so: V prvi vrsti so ti avtomati vgrajeni že 8—10 let in so se nam že amortizirali. Vgrajeni so bili vse skozi, razen kadar so bili na popravilu za popravila le teh smo vezani na uvoz rezervnih delov, kar je pa zelo dolgotrajen proces, saj znaša nabavni rok od 14—18 mesecev.

Zelo pogostokrat so okvare na vložkih. Vzrok temu je pomanjkanje obložnih ščitnikov katerih sploh ni na zalogi in slaba izolacija. To so okvare, proti katerim smo nemočni. Bolj žalostno je to, da so neredki primeri, ker okvare nastanejo iz neznanja tovarišev, ki na teh delih delajo. To nastane največkrat zaradi tega, ker spreminja smer čelnega ali smernega transporterja in zato ni dobro poučen ali pa ni za to pooblaščen. Dostikrat pa ta nastane, zaradi nepazljivosti. Posledica tega je prelom menjalnega stikala. Tako pride od 90 min. zastoja.

Posledica zastoja je pa nedoseganje plana. Ko smo pred dobrim mesecem vgradili popolnoma nove avtomate, ki stane eden preko 1.200.000 din, so se morali trije zaradi preloma menjalnega stikala menjati. Mislim da je takšno početje vse graje vredno. Nič boljše pa se ravna z vrtnim strojčki.

Mislim, da so za te stvari poklicani gospodarji čel, dežurni električarji in vodilni kader, da se tovariše, ki imajo z elektro opremo opraviti podučijo o pravilnem ravnanju.

Vse to kar sem navedel, pa je povezano z varnostjo pri delu. Zavedati se moramo, da je naša jama metanska in vsaka najmanjša okvara ali zasek kabla lahko povzroči vžig metana. Kakšna pa je lahko posledica pa upam, da mi ni potrebno posebej poudariti.

Mislim, da so za te stvari, ki sem se jih dotaknil velikega pomena za nadaljnji razvoj rudnika. Ne smemo se zadovoljiti, da nam oprema, katero plačamo z lastnimi sredstvi in to v devizah, služi samo predpisano življenjsko dobo ampak še naprej. Le tako se nam bo obrestovala v proizvodnji.

Jože Jerič

»Rudar«, glasilo delovnega kolektiva RLV — Urejuje uredniški odbor: Stefan ing. Zagoričnik, Rudi Kotnik, Ljubo Naraks, Ivan Fece, Jože Tekavec — Glavni urednik: Jože Tekavec — Izhaja dvakrat mesečno — Tiska ČP »Celjski tisk« Celje — Cena 20 din.